

Vil regeringen også nedlægge domstolene?

Den skandaløse nedlæggelse af Irakkommissionen er ikke det eneste eksempel på, at sandheden om den danske deltagelse i Irakkrigen bliver forsøgt holdt skjult. Også i de 23 irakiske torturofres sag mod Forsvarsministeriet forsøger statsmagten med al magt at forhindre ret og retfærdighed

Af Christian Harlang

En lukning af Irakkommissionen indgår i de undvigemanøvrer, som vi har oplevet fra statsmagtens side, lige siden jeg som advokat for de 23 irakiske torturofre fra september 2011 anlagde sager mod Forsvarsministeriet. Med de to S-forsvarsministre – først Hækkerup og senere Vammen – som nyttige idioter for Forsvarsministeriet og de øverste ledelser i det militære system har de 23 irakiske torturofre oplevet, at der med Kammeradvokaten som redskab er indsat enorme skatteyderbetale ressourcer på at forsinke, vanskeliggøre og nærmest umuliggøre, at sagerne kunne blive undersøgt og afgjort ved de danske domstole i deres substans.

I de snart fire år, hvor sagen på forskelligt forberedende plan har verseret ved domstolene, er der fremkommet en overvældende mængde af bevisdata: retsmedicinske rapporter fra internationalt anerkendte eksperter, herunder den danske statsobducent, prof. Jørgen Lange Thomsen; vidneerklæring fra Danmarks daværende ambassadør i Irak; filmoptagelser, hvis eksistens først blev benægtet, men som kom frem i forbindelse med, at whistlebloweren Anders Kjærgaard, der var næstkommanderende under aktionen, stod frem.

Forsvarsministeriet har i det hidtidige sagsforløb for sagens gang ved de danske domstole et alenlangt synderegister, som viser, at ministeriets strategi er af al magt at skjule sandheden.

I januar 2012 resulterede det i, at man begik direkte procesbedrageri ved bevidst at overlade usande oplysninger til Østre Landsret som undvigende svar på en retslig opfordring fra min side.

Hidtil er det ikke lykkedes at få fremlagt alle dokumenter i sagen, herunder de aktstykker, som formentlig viser, at forsvarsminister Søren Gade (V) i november 2004 gav meddelelse om, at de uskyldige civile sunni-irakere skulle udleveres til tortur hos shia-militsen.

Med alle midler forsøger Forsvarsministeriet at undgå, at sagens kerne om det mulige øverste ansvar kommer frem.

Ministerium spænder ben

I den verserende domstolsag har regeringen ikke mulighed for at 'nedlægge' Østre Landsret, der som domstol kan træde i karakter og pålægge Forsvarsministeriet at fremlægge samtlige relevante dokumenter, hvilket nu i særlig grad bliver aktualiseret ved kommissionsnedlæggelsen.

Forsvarsministeriets hidtidige bestræbelser har også drejet sig om at spænde ben for sagen ved, på trods af de mange beviser og sagens anerkendte principielle betydning, alligevel at give afslag på fri proces i forsøg på at udsulte sagen ressourcemæssigt.

Statens krav om, at disse fattige irakere til Kammeradvokaten skulle indbetale et depot for dennes salær på 920.000 kr., indbragte jeg for Højesteret, der i september 2013 underkendte kravet (det var godkendt af Østre Landsret).

Højesteret sagde: »Sagernes helt særlige karakter og omstændigheder – den danske

Et indblik i Gades ansvarsmæssige lastrum vil vor demokratiske retsstat kunne skaffe sig, når Østre Landret forhåbentlig bestemmer, at Søren Gade den 9. november skal møde til afhøring under straffeansvar for sandfærdig forklaring

stats mulige ansvar for militær magtudøvelse i udlandet og de angiveligt ressourcetsvage ofre for tortur (...) Indebærer efter Højesterets opfattelse, at det vil være urimeligt at imødekomme Forsvarsministeriets anmodning om sikkerhedsstillelse.«

Søren Gade skal afhøres

Uanset Højesterets klare ord er det – igen – lykkedes Forsvarsministeriet at forhindre fri proces til sagen. Den endelige afgørelse træffes af Procesbevillingsnævnet i løbet af denne sommer, hvor sagen snart bevæger sig ind i sit femte år og dermed er et uhyggeligt eksempel på, hvorledes skatteborgernes penge bruges til forsøgsvis at forhindre adgang til ret og retfærdighed i Irakkrigen for at afskærme for placering af ansvar og læring for fremtiden.

Der skal afholdes forberedende retsmøde i Østre Landsret den 9. november i år, hvor jeg vil begære Søren Gade afhørt.

Domstolssagen har heldigvis overlevet på trods af det sagsøgte forsvarsministeriums snart fire års bestræbelser på undertrykkelse af sandhed og ret. Undersøgelseskommissionen bliver nedlagt, men regeringen kan ikke uden at overtræde grundloven og internationale konventioner nedlægge domstolene som den yderste kontrollant over for udøvelse af militær magt og tortur mod civile ofre.

Men sagens akilleshæl bliver, om Procesbevillingsnævnet nu igen, som i 2013, vil give et ubegrundet afslag på fri proces.

Siden regeringsdannelsen den forgangne søndag har en stor del af offentligheden undret sig over, hvorfor Søren Gade (V) ikke skulle være minister. Det tætteste man kommer på sandheden er formentlig, at han med 23 irakers tortursager sejler med skjulte lig i lasten.

Et indblik i Gades ansvarsmæssige lastrum vil vor demokratiske retsstat kunne skaffe sig, når Østre Landsret – forhåbentlig – på trods af Kammeradvokatens protest bestemmer, at Søren Gade den 9. november skal møde til afhøring under straffeansvar for sandfærdig forklaring, og forud har truffet bestemmelse om, at samtlige relevante aktstykker om kommandoerne mellem København og Basra i Operation Green Desert nu fremlægges til opklaring af begivenhederne og dermed den danske stats mulige ansvar jf. Højesterets klare ord. Således skal det fungere, hvis vi stadig lever i en retsstat.

dcbat@information.dk

Christian Harlang er advokat

Retsnægtelse i dansk tortursag

Tegning:
Mette Dreyer

Danmark stiller sig internationalt i første række i kampen for at retshåndhæve bekæmpelsen af tortur. Derfor overraskes man, når blikket vendes mod vor egen tortursag.

ALEXANDER

OLE ESPERSEN,
PROFESSOR, DR. JUR. (EM)

DANMARK HAR været kendt for en meget aktiv og omfattende deltagelse i skabelse og håndhævelse af menneskerettighedskonventioner. Netop denne indsats har i høj grad været præget af succes.

Situationen nu kan vel sammenfattes i det hyppigere og hyppigere stillede spørgsmål: Hvad skal vi med disse halvgamle dokumenter, og hvorfor hæfte sig ved disse gamle papirer i stedet for at bruge vores sunde fornuft?

Det er jo bare noget hysteri, siger man og glemmer den dystre baggrund!

Udviklingen kan i øvrigt blive retningsgivende for vores eget samfund også: Retshåndhævelsen bliver mere og mere brutal. Det gælder om - for enhver pris - ikke at fremstå rationel og eftertænksom.

Såfremt stater, der hele tiden har været forbillede på dette område, af den ene eller anden grund 'skifter stil', kan andre stater fristes til at 'følge med'.

Hvis vi bliver 'smålige', når det drejer sig om respekten for grundlæggende rettigheder, ender vi i juristeri: Hvor langt kan vi gå og alligevel overholde konventionerne? Vi skaffer os derved selv større og større manøvrerum til skade for udbygningen af civiliseret samarbejde mellem nationale stater. Dette er i virkeligheden opskriften på en tilbagevenden til den dystre periode i vores tilværelse.

I det følgende vil det blive forsøgt at illustrere den håbløshed, der må opstå hos mennesker, der nægtes de rettigheder, som tilkommer dem efter konventionerne. Det drejer sig om 23 irakere, der angiveligt har været udsat for tortur.

Af de oplysninger, der er kommet offentligt frem i de sidste par år, fremgår det, at de 23 irakiske torturofre - desværre - har en rigtig god sag: Et retsmedicinsk hold bestående af statsobducent, professor dr.med. Jørgen Lange Thomsen og andre anerkendte retsmedicinere har i deres fagkyndige rapporter enigt konstateret, at der er overensstemmelse mel-

lem beskyldningerne om tortur og de foreliggende fysiske og mentale skader. En whistleblower, den næstkommanderende ved den militære aktion, forhenværende oberstløjtnant Anders Kjærgaard, har meldt sig som vidne for, at der var tale om uskyldige civile sunniirakere, som den danske bataljon overgav til shiamilitser. En forhenværende dansk ambassadør i Bagdad har meldt sig som vidne for, at det på daværende tidspunkt var almindeligt kendt, at overgivelsen var ensbetydende med tortur.

Reglerne for, hvorledes dansk militær skal optræde i en sådan situation, tillader

ikke, at der under dansk ledelse foretages nedværdigende tilfangetagelse og overgivelse af fangerne til nogen, om hvem man ved eller burde vide, at der anvendes tortur. Danmark har selv været med til at indføre disse regler, der indgår i et system i forbindelse med den europæiske menneskerettighedskonvention, der i 1992 er gjort til en del af dansk lov, og FN's konvention mod tortur, der forpligter til at overholde følgende:

»Enhver deltagende stat skal i sit retssystem sikre, at et offer for en torturhandling opnår oprejsning og har en eksigibel ret til rimelig og tilstrækkelig erstatning,

herunder midler til en så fuldstændig rehabilitering som muligt. I tilfælde af et offers død som følge af en torturhandling skal de, som han har forsørgerpligt over for, være berettiget til erstatning«.

I DEN foreliggende sag har Danmark gjort det modsatte: Kammeradvokaten har for Forsvarsministeriet siden det første sagsanlæg i september 2011 iværksat en modoffensiv, hvis resultat har været, at selve substansen i sagen om den danske stats mulige ansvar for tortur helt har undgået at blive oplyst og behandlet. Metoden har bl.a. været at give usande oplysninger til Østre Landsret.

Fra irakernes side er der stillet krav om fremlæggelse af oplysninger, herunder om kommandovejene mellem den danske bataljon i Basra og Forsvarskommandoen, men dette er det hidtil også lykkedes Forsvarsministeriet at mørkelægge. Som vi har kunnet se i den roste dokumentar fra Copenhagen International Documentary Festival i november, har ministeriet i retssagens hidtidige gang direkte som svar på et spørgsmål fra irakernes advokat oplyst, at der ikke var anvendt såkaldte combat-cameras under den militære aktion. Efter denne usandhed trådte whistlebloweren frem med en film, der viste, at der var talt usandt. Næste usandhed, som irakerne er udsat for i sagen, er, at man fra Forsvarsministeriets side hævder, at der ikke findes flere film, på trods af at det på filmen tydeligt ses, at der er yderligere et combat-camera i brug under aktionen. Lignende tilfælde af forsøg på at besværliggøre sagens korrekte efterforskning har offentligheden været vidne til.

Et af disse var, da Kammeradvokaten fik Østre Landsret til at acceptere et krav som betingelse for at gennemføre sagen om, at der skulle stilles sikkerhed med kr. 40.000 for Kammeradvokatens salær af hver af de fattige irakere, i alt kr. 920.000 som betingelse for, at sagen kunne gennemføres for retten. Dette blev underkendt af Højesteret 17. september 2013 med følgende interessante begrundelse:

»De foreliggende sager angår den danske stats ansvar for påstået tortur, i forbindelse med at dansk militær i Basra i Irak angiveligt tilbageholdt et antal lokale og overgav dem til irakisk politi. Efter det oplyste om de økonomiske forhold der, hvor de kærende bor, er der grund til at antage, at et krav om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger reelt vil kunne afskære de anlagte retssager. Sagens helt særlige karakter og omstændigheder - den danske stats mulige ansvar for militær magtudøvelse i udlandet og

de angiveligt ressourcetsvage ofre for tortur i udlandet sammenholdt med statens begrænsede interesse i sikkerhedsstillelsen for sagsomkostninger - indebærer efter Højesterets opfattelse, at det vil være urimeligt at imødekomme Forsvarsministeriets anmodning om sikkerhedsstillelse«.

Det fremgår af filmen, at irakerne og deres advokat selvfølgelig gik ud fra, at der så ville kunne bevilges fri proces. På trods af Højesterets ord har fri procesmyndighederne, med Procesbevillingsnævnet som øverste instans, alligevel givet afslag, endda uden begrundelse.

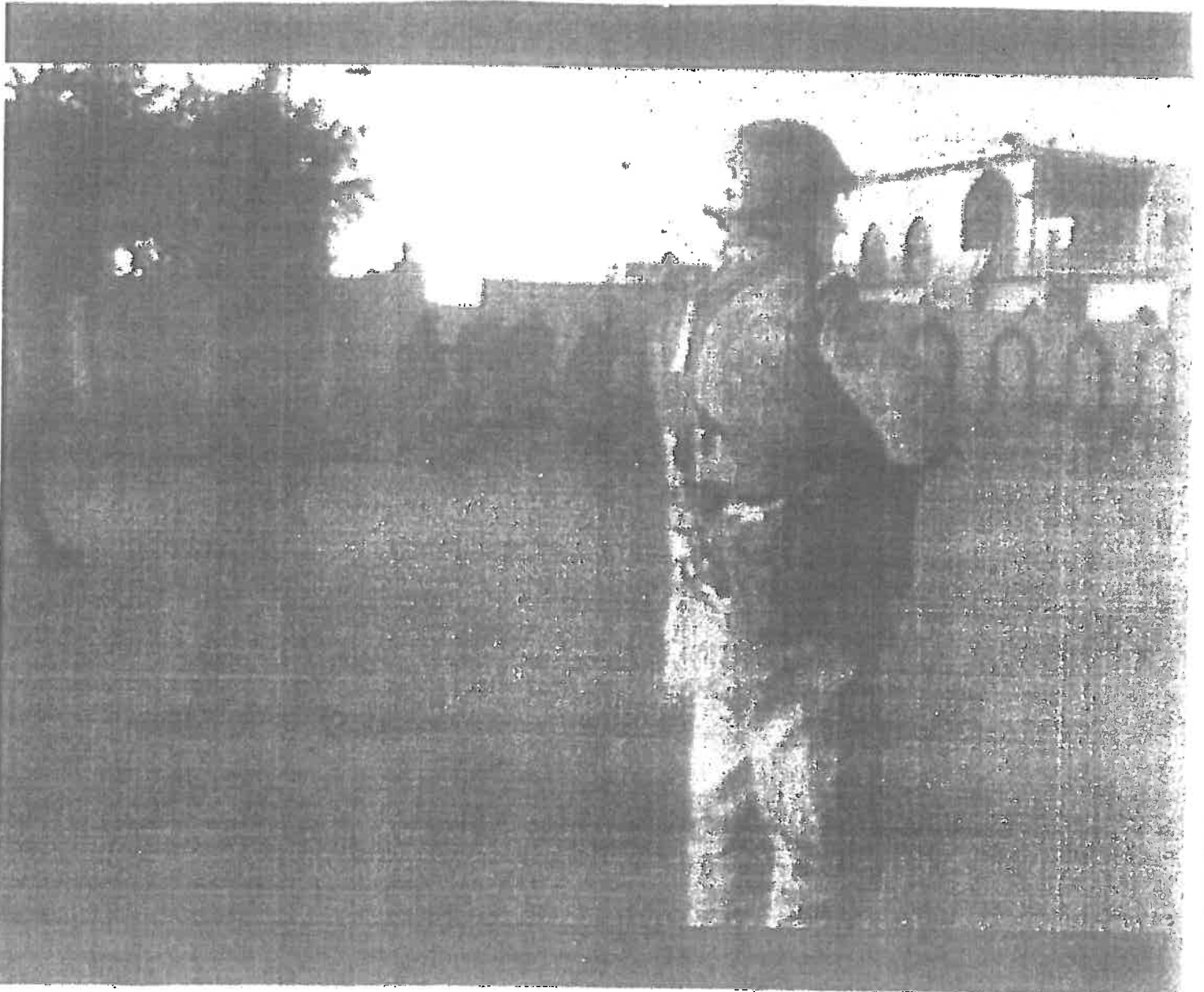
Man kan derfor ikke vide, om Procesbevillingsnævnet ligesom den underliggende instans Civilstyrelsen mener, at det er på grund af Forsvarsministeriets indsigelse om forældelse, at der ikke kan gives fri proces. I givet fald er det alligevel et mysterium, for forældelsesreglerne er ikke absolutte. I Irak-tortursagerne foreligger der en lang række omstændigheder, der taler for, at domstolene alligevel mener, at der ikke skal ske forældelse. Yderligere momenter styrker, at der ikke skal være forældelse, f.eks. den omstændighed, at sagerne her drejer sig om tortur, og hele militærets rolle, hvor man i årevis har forsøgt at undertrykke sagen over for offentligheden og endda givet urigtige oplysninger. Samtlige disse omstændigheder er ifølge gældende regler egnet til at blive afgjort ved domstolene, og det er forkert på forhånd at smække porten i, fordi det sagsøgte ministerium siger forældelse. Forsvarsministeriet bør i stedet erkende, at der under militære aktioner kan ske fejl, således som det ser ud, som om det var tilfældet ved operation Green Desert. Den første betingelse for at undgå lignende fejl i fremtiden er, at fejlen erkendes, så man kan lære af det.

EFTER DET, irakerne har været igennem under operation Green Desert, er det fra den danske stats side at føje spot til skade, når man som nus ket i snart fire år konsekvent og systematisk udsætter dem for retsnægtelse, dvs. at man afskærer dem fra adgang til retfærdig rettergang, uanset at sagerne er så åbenlyst dokumenteret, som tilfældet er. Det er for at sige det rent ud en dediceret skamplet på Danmark som en demokratisk retsstat.

Derfor bør regeringen fortælle forsvarsministeren, at dette ministerium har pligt til at holde op med at forhindre irakerne i at få adgang til domstolsbehandling. Justitsministeren bør også undersøge, hvordan en sag af denne karakter kan hindres fri proces på trods af Højesterets klare ord.

DEBAT |

Nationens betændte byld

GREEN DESERT. En militær videooptagelse fra 2004 viser, at en dansk bataljon ad flere omgange overdrog i alt mindst 23 sunni-muslimer til shia-militsen i Basra-området. De overdragne blev højst sandsynligt udsat for tortur, skriver Christen Sørensen. Foto fra den militære videooptagelse.

Det er foruroligende og fejlt, at Forsvarsministeriet har løjet for at undgå opklaring af sagen om de tilfangetagne irakere i Green Desert-operationen.

CHRISTEN SØRENSEN,
FHV. OVERVISMAND, FOLKETINGSKANDIDAT (S)

Allerede som opstillet til Folketinget forventes det, at man tager stilling til kontroversielle problemstillinger som f.eks. vor aktivistiske udenrigspolitik - anderledes kan det ikke være. Et er beslutningen om at deltage i militære konflikter som i Afghanistan, Irak og Libyen - og betingelserne herfor. Noget andet er stillingtagen til problemstillinger, som uvægerligt følger af denne deltagelse. Det er dette sidste forhold, det følgende er koncentreret om.

I operationen Green Desert 25.11. 2004 overdrog en dansk bataljon ad flere omgange i alt mindst 23 sunnimuslimer til shiamilitser i Basra-området. En af disse overdragelser er senest dokumenteret i filmen 'A Civilized Country'.

Jeg kan på baggrund heraf kun konkludere, at der er meget stor sandsynlighed for, at de overdragne blev udsat for tortur, jævnfør bl.a. undersøgelser foretaget af statsobducent, professor dr.med. Jørgen Lange Thomsen, som der også redegøres for i denne film. De overdragne blev i øvrigt umiddelbart sparket på.

Dette fremgår af den militære videooptagelse, som også indgår i 'A Civilized Country', og som er kommet til offentlighedens kundskab via en inddig indsats fra bataljonens tidligere souschef oberstløjtnant Anders Kjærgaard.

Denne videooptagelse viser tillige, at der blev benyttet yderligere mindst et kamera ved denne overdragelse. Dette kan alle se på YouTube. Hvor mange filmoptagelser, der findes om operationen Green Desert, er det kun forsvaret, der ved. Men det vil forsvaret ikke ud med, ligesom indholdet af de øvrige kun er forsvaret bekendt.

23 af de overdragne sunnimuslimer fra Green Desert-operationen har i de seneste fire år, efter at de blev opmærksomme på muligheden herfor, søgt at anlægge en erstatningssag mod den danske stat/Forsvarsministeriet.

Forsvarsministeriet søgte først at hindre sagen ved, med vellønnet bistand fra Kammeradvokaten, at kræve betaling af så høje sikkerhedsstillelser, at det lå helt uden for de 23's muligheder. Da Højesteret forkastede disse krav, er erstatningssagen søgt stoppet ved nedlæggelse af forældelsepåstand.

I FN's konvention om tortur er det direkte fastslået, at torturofre har ret til retfærdig rettergang. Derfor er det ulovligt, når staten anvender krav om forældelse

som teknisk hindring til at afskære denne mulighed.

Følgelig er det ret forudsigteligt, at Danmark vil blive indklaget for FN. En klagesag ved FN mod Danmark vil blive behandlet af CAT (Committee Against Torture), som tidligere i en principiel kommentar har bekræftet, at forældelse ikke kan påberåbes i tortursager. Derfor er det ret så åbenbart, at Danmark vil blive dømt for konventionsbrud.

DET ER ENDVIDERE uværdigt, at vi i Danmark tillader os at hindre sager om tortur ved en forældelsepåstand. Danmark har nemlig været foregangsland i bekæmpelsen af tortur. ICT (International Rehabilitation Council for Torture Victims) er således et resultat af ikke mindst Inge Genefkes indsats - en indsats, der flere gange har betydet, at hun har været indstillet til Nobels Fredspris. Og Danmark har været stærkt repræsenteret i CAT ved professor Bent Sørensen.

Det er derfor dybt nedværdigende, at Forsvarsministeriet på denne baggrund forsøger at feje militære overgreb i form af tortur, som dansk militærpersonale in-

direkte har været medvirkende til, ind under forældelsesgulvtæppet.

Og det bliver bestemt ikke mindre nedværdigende af, at Forsvarsministeriet har anvendt direkte løgn for at undgå opklaring af sagens omstændigheder. Det er således blevet benægtet, at overdragelsen blev filmet af militæret. De videooptagelser, som militæret selv har optaget, og som Anders Kjærgaard har sørget for, at offentligheden har fået kendskab til, viser, at dette er lodret forkert.

Det er dybt foruroligende, at der fra Forsvarsministeriets side benyttes sådanne metoder. Det kunne antyde, at der står meget på spil. Godkendte den øverste militære ledelse eksempelvis på forespørgsel fra den lokale ledelse af Green Desert-operationen, at de tilbageholdte sunnimuslimer blev overdraget til shiamilitser i Basra-området? Dette bør frem i lyset.

Vi bør ikke tillade, at det bliver muligt for den øverste ledelse - hvis den altså har ansvaret - at skjule dette ansvar for befolkningen i et demokratisk land. Og specielt bør vi ikke tillade, at det kun er budbringeren, i dette tilfælde tidligere

Det er simpelthen for fejlt ikke at vedstå sit ansvar som deltager i militær-operationer

oberstløjtnant Anders Kjærgaard, der straffes, når han rettere burde hyldes for både mod og anstændighed.

Som land må vi stå til ansvar for den aktivistiske udenrigspolitik med tilhørende militære indgreb og operationer, som vi fører. Også når der begås fejl. Og vi bør i øvrigt ikke som Storbritannien falde til at henvføre ansvaret til det udsendte militærpersonel, der i en meget anstrengt situation begik fejl.

Det er simpelthen for fejlt ikke at vedstå sit ansvar som deltager i militær-operationer. Og fejheden bliver ikke mindre af, at man benytter løgn. Det bør vi som danskere ikke finde os i. Vi må som nation klemme denne betændte byld ud. Det kan kun gøres ved, at Forsvarsministeriet sættes på plads og retssagen fremmes.

Sker det ikke, bliver det ikke blot de her omtalte irakere, der blev ofre i Green Desert-operationen. Det bliver også de idealer om et civiliseret samfund, som vi ellers hylder - herunder den nødvendige tillid til vort forsvar og specielt dets øverste ledelse. Danmarks anseelse som foregangsland i bekæmpelsen af tortur står naturligvis også på spil.